

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

TECHNICAL ASSISTANCE FOR
PROMOTING DECENT FUTURE OF
WORK APPROACH WITH A FOCUS OF
GENDER EQUALITY

Kadınlar için İnsana YakıŖır İŖin TeŖvik Edilmesi Eğitimi

Dr. Deniz Kemik

21 Ŗubat 2022

future of

work

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet

- ❑ İlk olarak 1972'de İngiliz sosyolog **Ann Oakley** tarafından kullanıldı.
- ❑ «Kadınların ezilmişliklerinin nedeni biyolojik cinsiyetleri değildir.»
- ❑ Kavram bir toplumda kadınlar ve erkekler için uygun görülen **toplumsal rolleri ve sorumlulukları, davranışları, konumları, beklentileri, güç ve ayrıcalıkları, hak ve fırsatları** tanımlar.
- ❑ Bunların toplum tarafından kadınlar ve erkeklere yüklenmesine **toplumsal inşa** denilir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- İngilizce'de «gender» olan kavram Türkçe'ye «toplumsal cinsiyet» olarak çevrilir.
- 1990'ların başından itibaren de Türkçe'de yaygınlık kazanır.
- Toplumsallaşarak elde ettiğimiz cinsiyet!**

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Toplumsal cinsiyetimiz, bedenimizin cinsiyet açısından taşıdığı biyolojik özelliklerin ötesinde bir şeydir.
- Toplumsal cinsiyet bir toplumda, belli bir zamanda kadın ya da erkek olmanın ne anlama geldiğiyle ilgilidir.
- Kadınlardan ve erkeklerden, aile, toplum ve iş yaşamında beklenen davranışlar, duygular, sorumluluklar ve ahlaki kabullerdir.
- Toplumda kadınların ve erkeklerin cinsiyetlerinden kaynaklanan birbirinden farklı, (çoğu zaman) zıt ve değişmez özellikleri olduğuna inanılır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Bütün bu toplumsal şekillenmeler toplumsal cinsiyet normlarından kaynaklanır ve insanların **biyolojik cinsiyetleriyle doğrudan ilişkisi yoktur.**
- Kadınlara ve erkeklere atfedilen özelliklerin biyolojik cinsiyetten kaynaklandığını söylemek **ideolojiktir.**
- Kadınlar erkeklerden farklı rol beklentileri, sorumluluklar ve ahlaki kurallar, yasaklar ile karşılaşır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Kavramının İşlevi

Kadınlarla erkekler arasındaki ilişkileri, eşitsizlik ve iktidar ilişkileri açısından analiz etmeye imkan tanımasıdır.

Toplumsal cinsiyet farklılıklarının ve eşitsizliklerinin sabit olmadığı ve her iki cinse atfedilen biyolojik özelliklerin, toplumsal, ekonomik ve politik eşitsizlikleri meşrulaştıramayacağı fikri savunulabilmiştir.

Kadın hakları savunucularının tezlerini güçlendirici bir rol oynamıştır.

Kadınları güçlendiren politikaların üretilmesini sağlamıştır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Cinsiyet Farklılığına Yaklaşım

Geleneksel Paradigma	Modern Paradigma
Biyolojik Cinsiyet	Toplumsal Cinsiyet
Doğal	Sosyal-kültürel
Değişmez	Değişir
Cinsiyet sahip olunan bir özellik	Sahip olunan değil yapılan bir eylem, bir pratiktir

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini görünür kılan kavramlar

Toplumsal
cinsiyet
Kalıpyargıları

Toplumsal
cinsiyet körlüğü

Toplumsal
cinsiyet yanlılığı

Toplumsal
cinsiyet
ayrımcılığı

Toplumsal cinsiyet eşitliğine imkan sağlayan kavramlar

Toplumsal cinsiyet
farkındalığı

Toplumsal cinsiyet
ihtiyaçları

Toplumsal cinsiyet
duyarlılığı

Toplumsal cinsiyet
ve güçlenme

Toplumsal cinsiyet
tarafsızlığı

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları

- Kadınların ve erkeklerin taşıdıkları varsayılan **özellikleri ve rolleri içeren, önceden tasarlanmış sosyal ve kültürel kalıplar veya düşüncelerdir.**
- Toplum yapısının derinlerine işlemiş tutumların, değerlerin, normların ve önyargıların **hem nedeni hem de sonucudur.**
- Kalıpyargılar eşitsizliği, ayrımcılığı inşa eder.** Erkeklerin kadınlar üzerindeki tarihsel sürece dayanan **güç ilişkilerini ve cinsiyetçi tutumlarını haklı göstermek ve sürdürmek için** kullanılırlar.
- Kalıpyargılar kız ve erkek çocuklarının okul tercihlerini ve meslek seçimlerini etkiler; bireylerin yaşam fırsatlarını sınırlandırır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları

- Kalıpyargılar meslek seçimlerinde reçete sunar, bunlara uymayanlar norm dışı olarak görülür.
- ÖR:** Kadın pilot, kadın mühendis, kadın şoför vb-Erkek hemşire, erkek sekreter, vb.
- Bir mesleğin tüm mensuplarının ortak bir cinsiyeti paylaştığı varsayılır.
- ÖR:** Tüm mühendislerin erkek, tüm sekreterlerin kadın, tüm doktorların/ cerrahların erkek ve tüm hemşirelerin/ ebelerin kadın olduğu düşünülür.
- Bir toplumsal cinsiyetin tüm mensuplarının ortak bir özelliği paylaştığı varsayılır ('tüm kadınlar alışveriş yapmayı sever', 'erkekler ağlamaz').
- Erkekler Ağlamaz aynı zamanda bir beklenti olarak da düşünülebilir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Yanlılığı

Kişileri toplumsal cinsiyetlerine bakarak **birbirinden ayırmak, kalıpyargı ve inanç nedeniyle farklı muamelede bulunmaktır.**

Önyargılara örnekler:

- “kadın işleri” olarak adlandırılan işlerin değersizleştirilmesi,
- “sert erkek” tanımına uymayan erkeklere ve erkek gibi tavırlar takınan kadınlara lakaplar (yumuşak, erkek Fatma vb.)

Yanlılık **bilinçli veya bilinçsiz; örtük veya açık** olabilir.

ÖR: Medyada kadınların aldığı görevler

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Körlüğü

- Erkeklerin ve kadınların **görev, rol ve sorumluluklarının belirli sosyal, kültürel, ekonomik ve politik bağlamlarda farklılığını** ve bu farklılıkların **ayırıcı uygulamalara kaynaklık ettiğini kabul etmemek.**
- Toplumsal cinsiyet körü projeler, politikalar ve tutumlar farklı ihtiyaçları dikkate almaz, statükoyu korur.
- Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin eşitsiz yapısının dönüştürülmesini engeller.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Tarafsızlığı

- Toplumsal cinsiyetler arası ilişkilere yönelik **hiçbir olumlu veya olumsuz etki yaratmama** durumunu anlatır. Bunun için çaba gösterilmesi gerekir.
- Bu çaba önemlidir, çünkü **hiçbir şey kendinden toplumsal cinsiyet tarafsız değildir.**
- Toplumsal cinsiyet tarafsızlığı için **toplumsal cinsiyet farkındalığı ve duyarlılığına sahip olmak** gerekir.
- **Kadınlara veya erkeklere gönderme yapmayan nötr bir dil ve tavır.** Örn. *bilim insanı, iş insanı, vb.*
- **Toplumsal cinsiyet tarafsız ebeveynlik:** toplumsal cinsiyet norm ve kalıpyargıların yıkılması ve dönüşmesi için bir imkan yaratır. Örn. *çocuk için oyuncak seçimi*

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı

Kadınlarla erkekler arasındaki roller ve ilişkilerin farklılığını anlayabilmek demektir.

Kadınların ve erkeklerin **deneyimlerinin, yaşam koşullarının, beklenti ve ihtiyaçlarının farklılığını kabul etmektir.**

1970'lerden sonra artan bu farkındalık, TCE için,

- uluslararası sözleşmelerin hayata geçmesine,
- özel yasal düzenlemeler yapılmasına,
- izleme ve denetleme için özel kurumların kurulmasına,
- ayrımcılıkla mücadele için politika ve stratejiler belirlenmesine neden olmuştur.

Örnek: *Kadın filmleri festivalleri Türkiye'de toplumsal cinsiyet farkındalığı yaratmakta önemli rol oynamıştır.*

This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığı

Kadınların kadın, erkeklerin de erkek olarak **ihtiyaç, ilgi ve duyarlılıklarının farkında olmak ve bunlara saygı göstermek.**

- Aşağılayıcı bir dil kullanmama,
- Kalıpyargılardan kaçınma,
- Farklı ihtiyaçların karşılanabilmesi için olanaklar sağlama,

Dilde duyarlılıktan kamu politikalarını planlama ve bütçelemede duyarlılık...

Medyada, siyasette ve sporda toplumsal cinsiyete duyarlı dil edinmek önemlidir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı veri

TC duyarlı planlama ve bütçeleme

Medyada TC Duyarlılığı

Sporda TC Duyarlılığı

TC duyarlı veri toplayarak uygulanan politikaların kadın ve erkekler üzerindeki farklı etkilerinin bilgisini edinebiliriz.

Kamu gelir ve harcamalarının kadınlar ve erkeklere kıyasla farklı etkilerini belirlemek için bütçe ve planların TC yaklaşımıyla yapılmasını ifade eder.

Hem habercilik dili hem de haberciliği yapma şekli TC duyarlı olmalıdır.

Sporda “erkek olmayla” özdeşleştirilen ve kadınları görünmez kılan ifadeleri kullanmayarak toplumsal cinsiyete duyarlı olduğumuzu gösterebiliriz.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Kadınların Güçlenmesi

- Kadınların **yaşamları üzerinde kontrol sahibi olmaları** demektir.
- Kendi değerlerine göre yaşayabilme ve tercihlerini ifade edebilme, seçimler yapabilme ve hayatlarına değen kararları bireysel ya da toplu olarak alabilmektir.
- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığını ve eşitsizliğini pekiştiren yapı ve kurumları **dönüştürebilme seçeneklerinin artması ile** mümkün olabilir.
- Güçlenme hem bir süreç hem bir sonuçtur.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Kadınların Güçlenmesinin Bileşenleri

- Kadınların öz-değer duygusu,
- Seçimlere sahip olma ve karar verme hakları,
- Fırsatlara ve kaynaklara erişim hakları,
- Ev içinde ve dışında kendi yaşamlarını kontrol etme gücüne sahip olma hakları,
- Ulusal ve uluslararası düzeyde daha adil bir sosyal ve ekonomik düzen oluşturmak için toplumsal değişimin yönünü etkileme yetenekleri (UNFPA, 2019).

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği (TCE)

- İnsan hakları, eşitlik ve ayrımcılık konularıyla ilgilenen kişi ve kurumlar için kilit bir kavramdır.
- Analitik olduğu kadar politik olan bir kavramdır.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği tek bir bakış açısı ile tanımlanamayacak kadar çok boyutludur. Tek bir tanım yerine bu kavramın farklı özelliklerine yer veren tanımlardan örnekler sunabiliriz.

Bkz. European Commission, 1998, 2009; UNDP, 2014; Council of Europe, 2016, 2019; UNICEF, 2017

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Toplumsal cinsiyet eşitliği, biyolojik farklılıklarla değil, kadınların ve erkeklerin **toplumdaki eşitsiz konumlarıyla** ilişkili bir kavramdır.
- Yaşamın her alanındaki sosyal ve kültürel farklılıklarla ilgilidir.
- Bu farklılıklar pek çok alanda orantısız biçimde kadınların aleyhinedir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Kadınlar ve erkekler arasındaki tarihsel eşitsizlikler, kamu politikaları da dahil olmak üzere, her türlü insan faaliyetinde etkisini gösterir.
- ❑ Toplumsal kurumlarda da bu eşitsizliğin yansımaları görülür.
- ❑ Toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşmak için, politika oluşturma sürecinin tüm aşamalarında kadın ve erkeklerin farklı deneyim ve ihtiyaçlarını gözeten stratejilere ihtiyaç vardır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yaklaşımları

- ❑ Toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşmak için, politika oluşturma sürecinin tüm aşamalarında normları sorgulayan ve toplumsal farklılıkları dikkate alan stratejilere ihtiyaç vardır.
- ❑ **Üç farklı toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımından söz edebiliriz.**
- ❑ Bu yaklaşımlar toplumsal cinsiyet eşitliğine erişebilmek için farklı **stratejiler** sunar.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yaklaşımları ve Stratejileri

1

**AYNILIK
EŞİTLİĞİ**

*Strateji:
Eşit muamele*

2

**FARKLILIK
EŞİTLİĞİ**

*Strateji:
Olumlu Eylem*

3

**DÖNÜŞTÜRÜCÜ
EŞİTLİK**

*Strateji:
Anaakımlaştırma*

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Eşitlik Yaklaşımları

Aynılık Eşitliği ve Eşit Muamele

- Eşitlik, «aynılık» olarak ele alınır.
- Kadınların erkeklerle **eşitmişler gibi muamele gördükleri, tarafsız bir dünya arzusu içerir.**
- Kadınlar, erkeklerin kullandığı **hak ve sorumluluklara sahip olmalı ve aynı ilke, standart ve normlarla muamele görmelidir.**
- Bu eşitlik yaklaşımının odağında fırsat eşitliği yer alır. Stratejisi **eşit muameledir.**

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Aynılık Eşitliği ve Eşit Muamele

Eleştiriler:

- Ataerkil değerleri sorgulamaz.**
- Eşitlik talebi erkekleri referans alır.**
- Eksik bir politikadır.**

Alınan tedbirler eşitliğin fiili olarak sağlanacağını garanti etmez.

Örnek: oy hakkı,

CEDAW md 10-eşit eğitim hakkı, eğitimde erkeklerle eşit haklara sahip olmaları için tedbirler alınması

CEDAW md.11-çalışma ve eşit ücret hakkı

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Farklılık Eşitliği ve Olumlu Eylem

- Farklılık eşitliği eşitsiz konumda olanın (kadın) eşitlik sağlanıncaya kadar **geçici özel önlemler** aracılığıyla farklı muamele görmesi fikrine dayanır.
- Liyakat açısından eşit olanlar arasından kadınları tercih etmek anlamına gelen **olumlu eylem düşüncesi** ve uygulaması bu yaklaşımdan doğar.
- **Sonuçlar itibarıyla** eşitliğin sağlanması hedeflenir.
- Bu kadınlar ile erkekler arasında kadınların aleyhine var olan farklılıkları onların lehine olacak şekilde dönüştürmek, eşitliği bu yolla sağlamak anlamına gelir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşma ancak kadınlara destek olacak politikalar üretmekle mümkündür.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Farklılık Eşitliği ve Olumlu Eylem

- Farklılık eşitliği yaklaşımının stratejisi **olumlu eylemdir**.
- Olumlu eylem yaklaşımının sonucu olumlu ayrımcılıktır.
- Özel önlemler ayrımcılığa maruz kalanlara fırsat önceliği sağlama ilkesidir.
- Eşitsizliklerin kaldırılması amacıyla **geçici özel önlemler** (geçici bir süre eşitsizlik içeren uygulamalar) ve **kotalar** öngörülür.
- CEDAW, 3. ve 24. maddelerinde fiili ve niteliksel eşitliğin sağlanmasını ve bunun için eşit fırsatlar yaratılması önerir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Geçici Özel Önlemler

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Dönüştürücü Eşitlik ve Toplumsal Cinsiyeti Anaakımlaştırma

- Amaç, anaakım politikaların toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden dönüştürülmesidir.
- Sadece erkek normlarının egemenliği veya kadınların dışlanmışlığı değil, "*dünyanın toplumsal cinsiyetli oluşu*" da sorunsallaştırılır.
- Politik söylemi yapı-söküme uğratar ve çeşitlilik politikaları benimsenir.
- İnançlar, normlar ve tutumlar ile bunların biçimlendirdiği **ekonomik ve sosyal kurumlarda köklü dönüşümler** gerektirir.
- Toplumsal cinsiyet rollerinde tam bir dönüşümün oluşması hedeflenir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Eylem Planı III (2020) toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadele etmek için 3 temel ilkenin izlenmesi gerektiğinden söz eder:

- Toplumsal cinsiyeti dönüştürücü bir yaklaşım benimsenmesi.
- Toplumsal cinsiyetin diğer ayrımcılık türleriyle kesişimine bakılması.
- İnsan hakları temelli yaklaşım benimsenmesi.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyeti Dönüştürücü Yaklaşım

- Günümüzde toplumsal cinsiyete duyarlı program ve politikalardan dönüştürücü politika ve programlara geçilmiştir.
- Artık hedef sadece toplumsal cinsiyete duyarlı olmak değil bu ilgili normları, rolleri ve kalıpyargıları dönüştürmektir.
- Toplumsal cinsiyeti dönüştürücü yaklaşım katı toplumsal cinsiyet normlarını ve güç eşitsizliklerini incelemeyi, sorgulamayı ve değiştirmeyi hedefler.
- Toplumsal cinsiyet, iktidar ilişkilerini, ayrımcılık ve eşitsizlikleri üreten paradigmaları olumlu yönde dönüştürmeyi hedefler.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyeti Dönüştürücü Programlama ve Politikalar

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kökeninde yatan nedenlere odaklanır ve eşitsiz güç ilişkilerini dönüştürür, bireyin ötesine geçer.
- Eşitsizliklerin, toplumsal cinsiyet rolleri ve dinamiklerinin eleştirel bir şekilde incelenmesi gerekir.
- Kadınların, genç kızların ve marjinal grupların konumlarını iyileştirmeye çalışır ve TC eşitsizliklerinin sürmesine neden olan toplumsal yapıları, politikaları ve onları legitimize eden toplumsal normları dönüştürür.
- Toplumsal dönüşüm mümkündür ancak uzun zaman alır hatta nesiller sürer ve zaman içerisinde sürdürülmesi gerekir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Kesişimsel Yaklaşım

- Kesişimsel yaklaşım benimsemek kadınların sadece toplumsal cinsiyet ekseninde değil de etnik köken, cinsel yönelim gibi farklı eksenlerde ayrımcılığa maruz kaldıklarını görmeyi ifade eder.
- Kesişimsel ayrımcılıkta iki ayrımcılık kaynağının bir arada oluşunun yarattığı sonuçtan ziyade, bu kaynakların birbirlerini etkileyerek yarattıkları niteliksel fark önemlidir.
- En dezavantajlı gruplar olan etnik azınlıklar, yerlerinden zorla edilmiş ve göçmen kadınlar, ekonomik olarak yoksul ve yoksun kadınlar, kırsalda yaşayan kadınlar, yaşlı, engelli ve kadınlara odaklanılmalıdır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Hak Temelli Yaklaşım

- Ayrımcılık karşıtı ve eşitsizliklerle mücadele eden bakış açısının eylemin odağına koyulmasını gerektirir.
- Kadınlar hak sahibi olarak görülürler; kendilerini ilgilendiren karar alma mekanizmalarına katılırlar ve hak ihlali yaşandığında da telafisi için haklarını ararlar.
- Kız çocukları ve kadınların hak ihlalleri kınanmalı sivil toplum örgütleri ve kadın hakları savunucuları desteklenmelidir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Dönüştürücü Eşitlik ve Toplumsal Cinsiyeti Anaakımlaştırma

- Dönüştürücü eşitlik yaklaşımının stratejisi toplumsal cinsiyeti **anaakımlaştırmadır.**
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik anlayış ve eylemlerin **bütün anaakım politika alanlarına** (planlama, yapım ve uygulama süreçleri dahil olmak üzere) **genişletilmesidir.**
- Amaç**, bütün kamu politikalarının kadınları ve erkekleri dengeli biçimde etkilemesini sağlamaktır.
- Önemi**, faaliyetlerin en başından itibaren toplumsal cinsiyet eşitliğini hesaba katması, böylece hedefleri, stratejileri ve kaynak dağılımını etkileme potansiyeline sahip olmasıdır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Anaakımlaştırma Nedir?

- ❑ **Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması** kendi başına bir politika olmamakla birlikte, toplumda cinsiyet eşitliğine ulaşmaya yönelik bir **strateji** ve bir **araç** niteliğindedir.
- ❑ Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, somut hedef ve amaçların ortaya konmasının yanı sıra **açık bir eylem planının** yapılmasını gerektirmektedir.
- ❑ Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma, mevzuatı, politikaları ve programları da içerecek şekilde, her alanda ve her düzeyde herhangi bir planlı eylemin, kadınlar ve erkekler için nasıl sonuçlanacağını değerlendirme sürecidir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Toplumsal cinsiyet eşitliği artık '**ayrı bir sorun**' olarak görölmek yerine tüm politika ve programlar açısından bir ilgi alanı haline gelmiştir.
- ❑ Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma, **kamu müdahalelerini daha etkili hale getirir** ve eşsizliklerin sürekli hale gelmemesini sağlar.
- ❑ Hayatta farklı deneyimleri olan kadın ve erkeklerin kamusal hayattaki ihtiyaçları da farklılık gösterir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırması, kamu politikalarının kadın ve erkek, kız ve erkek çocukların ihtiyaçlarına etkili duyarlı olmasını sağlar.
- Doğru **soruların sorulması** önem taşır.
- Süreç boyunca belirli sorulardan oluşan bir **kontrol listesinin** gözden geçirilir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi (2020-2025)

- Toplumsal cinsiyet önemli bir AB değeridir, temel hak ve özgürlük ve Avrupa Sosyal Şartının Sütununun özel bir ilkesidir.
- Avrupa ekonomisinin rekabetçi olması için önemli bir şarttır.
- Toplumsal cinsiyet daha çok iş ve yüksek üretkenlik yaratır. Yeşil ve dijital geçiş için ve karşılaşılan demografik sorunlar ile mücadele için zorunludur.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

2. OTURUM

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, **toplumsal cinsiyet eşitliğine** giden yolda önümüze çıkan en büyük engellerden birisidir.
- Bir gruba veya grubun üyelerine karşı önyargıyla bakılması, eşit muamele edilmemesi ve haksız davranılmasıdır.
- Ayrımcılık, insan hakları kavramıyla da yakından ilişkilidir.
- ✓ Doğrudan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı
- ✓ Dolaylı toplumsal cinsiyet ayrımcılığı
- ✓ Dolayısıyla toplumsal cinsiyet ayrımcılığı

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

- ❑ Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılması için BM tarafından Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (**CEDAW**) (1979) hazırlanmıştır.
- ❑ "Kadınlara karşı ayrımcılık' terimi siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmasını veya kullanmasını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama anlamına gelir."

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

- CEDAW “kadınlara karşı ayrımcılık” kavramını ve buna karşı yapılması gerekenleri ayrıntılı ve somut olarak tanımlayan en önemli uluslararası belgedir.
- Sözleşme cinsiyete dayalı ayrımcılığın önlenmesi için taraf ülkelerce, yasal düzenleme dahil, uygun ve gerekli bütün önlemlerin alınmasını öngörmektedir.
- Burada bahsedilen ayrımcılık, sadece devletlerin değil, diğer kişi, örgüt ya da kuruluşların yaptıkları ayrımcılığı da kapsamaktadır.
- Bu anlamda CEDAW’ın yenilikçi bir insan hakları sözleşmesi olduğunu söylemek gerekir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

CEDAW'da devletler için dönüştürücü eşitliğe yönelik yükümlülük kategorileri:

- 1) Ayrımcılığa ve eşitsizliğe neden olan veya devam eden kurumların, sistemlerin ve yapıların dönüşümü.
 - 2) Zarar veren normların, önyargıların ve kalıpyargıların değiştirilmesi veya dönüştürülmesi.
- 2000 yılında Lizbon'da gerçekleştirilen Avrupa Konseyi toplantısına sunulan “Lizbon Stratejisi” raporundan itibaren toplumsal cinsiyeti anaakımlaştırma AB'nin resmi bir politikası olarak ilan edilmiştir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşma amacıyla olumlu ayrımcılık anlamında özel önlemler uygulama gereği ile yeniden ve kapsamlı olarak düzenlenmiştir.
- ❑ CEDAW Komitesi'ne göre, özel önlemler terimi, yasama, yürütme, idari ve diğer alanlarda çeşitli düzenleyici araçları, politikaları ve uygulamaları kapsar:
 - sosyal hizmet veya destek programları;
 - kaynakların tahsisi ve/veya yeniden tahsisi;
 - tercihli muamele;
 - işe almada belirli kıstasların gözetilmesi;
 - süre bazında sayısal hedefler ve kota sistemleri.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ CEDAW'ın 4 (1). Maddesi uygulanmasını gerekli gördüğü “**özel önlemler**” bir imtiyaz ve bir ayrımcılık olarak görülmeyeceğini belirtir.
- ❑ Kadınların istihdam artırımı için kadın kotası, siyasete katılımı artırmak için kadın kotası gibi.
- ❑ Özel önlemler geçicidir; kadın erkek eşitliği sağlandığında bırakılacaktır.
- ❑ Türkiye, imzalamış olduğu CEDAW Sözleşmesi'nin 11. maddesi gereğince kadınların çalışma haklarını güvence altına alacak her türlü önlemi almakla yükümlüdür.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Adaleti/Hakkaniyeti

- Kadınlar ve erkekler arasında fayda ve sorumlulukların dağıtılmasında hakkaniyet ve adalet olmasıdır.
- Eşit muamele veya haklar, faydalar, kurallar ve fırsatlar açısından denk muameleyi ifade edebilir.
- Toplumsal cinsiyet eşitliği yerine toplumsal cinsiyet adaleti kullanılmaktadır ancak TCE bu kavramı da kapsar.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Adaleti/Hakkaniyeti

- Hakkaniyet kavramı bazı BM kuruluşları tarafından halen kullanılsa da uluslararası insan hakları sözleşmeleri bağlamında yeri yoktur.
- Uluslararası insan hakları sözleşmelerinde temel alınan norm **eşitliktir.**
- Hakkaniyet oysa eşitlik bir insan hakkı ve dolayısıyla yasal bir zorunluluktur.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri

Toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlik ve ayrımcılıkları ortadan kaldırmaya hizmet eden toplumsal cinsiyete duyarlı veri temel olarak;

- Farkındalık geliştirme,
- Bu alandaki kuramsal çalışmaları geliştirme,
- Savunuculuk yapma,
- Politika geliştirme alanlarında kullanılmaktadır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri

- Toplumsal cinsiyete duyarlı veri, politika yapıcıların, kamu kurum ve kuruluşları, istatistik ofisleri, medya, STK'lar tarafından toplumsal cinsiyete ilişkin farkındalığı artırmak amacıyla kullanılır.
- Toplumsal cinsiyete duyarlı verinin politikalara entegre edilebilmesi için politika yapıcılarla birlikte çalışılması önemlidir.
- Ayrımcılıklara ve eşitsizliklere ilişkin veri ile mevcut durumun ortaya konması, farkındalığın ilk adımıdır.
- Durum tespitinin ardından, düzenli aralıklarla verinin **izlenmesi** farkındalığın sürekliliğini sağlar.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Veri

- Uluslararası standartlara uygun birçok veri, endeksler ve göstergeler aracılığıyla hem ülkeler arasındaki, hem de ülke içindeki toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin karşılaştırmalarda kullanılmaktadır. (ÖR: Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Endeksi)
- 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne ulaşmanın izlenmesi de toplanan TC duyarlı veri sayesinde mümkün olabilmektedir.
- 17 ortak hedef ve 169 alt hedef belirlenmiştir.
- Bu hedeflerin gerçekleştirme durumu 232 TC duyarlı göstergelerle izlenmektedir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri

- Toplumsal cinsiyet eşitliğine erişimin izlenmesi gerekmektedir.
- İzleme uluslararası normlar, standartlar ve ölçütler çerçevesinde geliştirilen göstergeler kullanılmaktadır.
- Göstergeler**, mevcut durum hakkında bilgi veren ve tanımlayan, eğilimleri ortaya çıkaran izleme ve değerlendirme araçlarıdır. Göstergeler ilgilenilen alan için politika üretim süreçlerine yol gösterir ve zaman ve mekân bağlamında karşılaştırma yapmaya imkân tanır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Göstergeleri

Toplumsal cinsiyete duyarlı göstergeler genellikle eğitim, sağlık, istihdam, karar alma mekanizmaları ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet gibi alanlarda kaynaklara, fırsatlara, sosyal ve kamusal hizmetlere erişimde kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak için oluşturulmaktadır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Uçurumu ve Toplumsal Cinsiyet Paritesi

- TC Uçurumu çeşitli sektörlerde farklı cinsiyetler arasındaki ayrılıklara işaret eder.
- Küresel TC Uçurumu %68
- 4 alt-endekse var:
 - Eğitim Kazanımları (%95)
 - Ekonomiye Katılım ve Fırsatlar (%58)
 - Sağlık ve Hayatta Kalma (%96)
 - Siyasi Güçlenme (%22)
- Türkiye TC uçurumu listesinde 0.638 endeks değeriyle 156 ülke arasında 133. sıradadır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Eğitime Erişim

- TC uçurumunun en az ve farklılıkların düşük olduğu alt endeks eğitime kazanımlarıdır:
- Küresel olarak okullaşma ve oğrenmede toplumsal cinsiyet uçurumu kapanmamıştır.
- 121 lkeden en az %95'i eğitimde TC uçurumunu kapamış ve 64 ülke en az %99.5 TC paritesini yakalamış durumdadır.
- Türkiye 0,950 endeks değeriyle 101. sıradadır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Ekonomik Katılım ve Fırsatlar

- TC uçurumunun en fazla olduğu alt endekstir: Sadece bu uçurumun 58.3%'i kapanmıştır 121 ülkeden en az %95'i eğitimde TC uçurumunu kapamış ve 64 ülke en az %99.5 TC paritesini yakalamış durumdadır.
- Kadınların işgücü piyasasında temsil edilememesi bu alandaki eşitsizliğin nedenidir.
- Kadınların işgücü piyasasına katılmaları ekonomik olarak güçlenmelerini sağlar.
- Küresel olarak 15–64 yaş arası erkeklerin %80'i işgücündeyken kadınların %52.6'si işgücündedir.
- Türkiye 0.583 endeks değeriyle 140. sıradadır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Ekonomik Katılım ve Fırsatlar

- Covid-19 pandemisi kadınların işgücüne katılımını asimetrik olarak etkiledi.
- Kadınların erkeklere oranla işgücünde daha az temsil edildiği ülkelere örnek vermek gerekirse:
- Hindistan'da kadınların sadece %22.3'ü işgücü piyasasına katılırken TC uçurumu %72,
- Türkiye'de kadınların %38.5'ü işgücüne katılırken, TC uçurumu %50,
- Meksika %49.1 kadın katılımı, %40 TC uçurumu,
- Endonezya %56 kadın katılımı, %33 TC uçurumu,
- İtalya %56.5 kadın katılımı, %25 TC uçurumu,
- Kore %60 kadın katılımı, %23 TC uçurumu.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Sağlık ve Hayatta Kalma

- Küresel olarak TC paritesine doğru ilerleme açısından iyi ikinci alt endekstir. Ortalamada %96'dır.
- Tüm ülkeler sağlık TC uçurumunu en az %93'ünü kapamış, 56 ülke tam TC paritesine erişmiştir.
- Türkiye 0,967 endeks değeriyle 105. sıradadır.
- Yaşam beklentisi kadınlarda 69 yaş erkeklerde 67.8 yaşdır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Siyasi Güçlenme

- TC Uçurumunun en az kapatılabildiği alan siyasi güçlenmedir.
- TC Cinsiyet Uçurumu ortalama %22 oranında ve İzlanda bu açığı kapatmada 1 numaradır.
 - Kadınların parlamentoda kaç koltuk sahibi olduğuna,
 - Kaç kadın bakan olduğuna,
 - Kadın devlet başkanlarının (son 50 yılda) kaç sene görevde kaldıklarına bakılıyor.
- Türkiye'nin parlamentoda kadın oranı %17,3'tür.
- Türkiye 0,218 endeks değeriyle 114. sıradadır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

3. OTURUM

4 Eksende Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

1-Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- Anayasamızın 42. maddesi eğitim hakkını, ayırım yapılmaksızın herkes için güvence altına alır.
- CEDAW'ın "Eğitim Hakkı" başlığını taşıyan 10. maddesi de taraf devletlere, eğitimde erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımcılığı önleyen bütün uygun önlemleri alma yükümlülüğü getirmektedir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- CEDAW'ın "Eğitim Hakkı" başlığını taşıyan 10. maddesi de taraf devletlere, eğitimde erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını sağlamak için kadınlara karşı ayrımcılığı önleyen bütün uygun önlemleri alma yükümlülüğü getirmektedir.

- Kız çocuklarının ortağrenime devam etmesiyle:
 - Ömür boyu elde ettikleri gelir artar.
 - ocuk yaşta evlilikler azalır.
 - ocuk lm oranları azalır.
 - Anne lm oranları azalır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Kız ve erkek çocuklarının eğitimde fırsat eşitliğine sahip olması önem taşır.
- Bazı dar gelirli ailelerde hala toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle kız çocukları yerine erkek çocuklarının okutulmasına önem verirler.
- Kız çocuklarının ileride aile kuracakları, çocuk doğurup büyütecekleri düşünülerek eğitim almaları teşvik edilmeyebilir.
- Oysa eğitim kız çocuklarının güçlenmesinde büyük rol oynar.
- Kadınların eğitimi çocuklarının da eğitim alma olasılığını artırır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Türkiye’de eğitim kademelerinde cinsiyete göre net okullaşma oranlarına bakıldığında ilkokul, ortaokul ve ortaöğretimde benzer düzeydedir. Yükseköğretimde ise kız öğrencilerin okullaşma oranları erkekleri geride bırakmıştır.
- ❑ Yükseköğretimde alanlar itibariyle cinsiyet bazlı yoğunlaşmalar dikkat çekicidir.
- ❑ Kadın oranı eğitim bilimleri (%69.0), sağlık (%63.7) ve el sanatları (%64.4) alanlarında yoğunken, mimarlık ve inşaat (%32.6), veterinerlik (%32.2), bilişim ve iletişim teknolojileri (%22.7), mühendislik (%21.9) gibi alanlarda ise düşük seviyededir (YÖK, 2017).
- ❑ Teknoloji ve mühendislik gibi sayısal alanlarda kadınların güçlenmesi gerekmektedir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Toplumsal cinsiyet stereotipleri kız ve erkek çocuklarının eğitim ve meslek seçimlerini etkiler.
- Toplumsal cinsiyet rolleri veya beklentileri kız çocuklarının belirli meslek dallarına yönelmelerine neden oluyor.
- Oysa eğitim ve meslek seçimlerinde özgür olmalılar.
- Kızlar ve genç kadınlar eşit olarak iletişim teknolojileri (ICT) çalışmalarında yer almalı ve dijital becerilerini geliştirmeliler.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Kız çocuklarının STEM (bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) alanında eğitim alma oranları daha düşüktür.
- Kadınlar bilişim sektöründe, dijital dünyada, yapay zeka ve bulut daha az temsil edilirler.
- AB'de kadınlar %17 bilişim iletişim teknolojileri çalışmalarının ve kariyerlerinin ve STEM mezunlarının sadece %36'sını oluşturur.
- Oysa genç kızların ve kadınların geleceğin işleri için gerekli olan becerileri kazanmaları gerekiyor.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı, kaliteli ücretsiz ve kapsayıcı eğitim sağlanmalıdır.
- Toplumsal cinsiyete duyarlı eğitim sistemleri geliştirilmeli, kız çocukları ve erkek çocukları için güvenli ve sağlıklı öğrenme ortamları oluşturulmalıdır.
- Öğretmen istihdamı, eğitim ve profesyonel gelişim, ailelerle adil eğitim sonuçları sağlanmalıdır.
- Kız çocuklarının eğitimlerine, özellikle fen bilgisi, teknoloji, mühendislik, matematik alanlarında, yatırım yapılmalıdır.
- Dijital okuryazarlık ve beceri kazanmaları sağlanmalı, teknik ve mesleki eğitimler düzenlenmelidir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Yapay zekanın stratejik olarak önemi artmış, ekonomik ilerlemenin lokomotifine haline gelmiştir.
- ❑ Kadınlar da, bu alanın gelişmesinde araştırmacılar, programcılar ve kullanıcılar olarak yerlerini almalıdırlar.
- ❑ Yapay zeka bazı toplumsal sorunlara çözüm olsa da toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini de artırabilir.
- ❑ Algoritmalar yeterince şeffaf değilse toplumsal cinsiyet ön yargılarını artırabilir.
- ❑ Okullarda toplumsal cinsiyet stereotipleri, ayrımcı toplumsal normlar ile mücadele edilmeli ve okulla ilgili toplumsal cinsiyete dayalı şiddet engellenmelidir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

2-İstihdamda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- Günümüzde daha fazla kadının işgücünde olması, erkeklerle eşit oldukları anlamına gelmemektedir.
- Ücretli çalışma, yoksulluktan çıkmak için güvenli bir yol sağladığı anlamına da gelmez.
- Çünkü işgücü piyasası çok yüksek düzeyde yatay ve dikey ayrışmanın olduğu bir piyasadır.
- Kadınlar ve erkekler için hangi tür işin uygun olduğunu belirleyen kalıpyargılar ve toplumsal normlar, toplumsal cinsiyet temelli mesleki ayrışmanın başlıca nedenlerindedir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Çok sayıda kadın güvencesiz ve ancak geçimlik bir ücret elde ettikleri işler yapmaktadır.
- Kadınlar, kısmi zamanlı, geçici, kırılgan ve düşük ücretli işlerin olduğu sektörlerde çalışmaktadır.
- Kadınların beyaz yakalı işlerde büro destek pozisyonlarında çalıştıklarını ancak yönetim pozisyonlarında yalnızca orta düzeyde temsil edildiklerini göstermektedir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Kadınlar, erkeklerden daha yoğun olarak düşük beceri isteyen hizmet, büro ve satış işlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu işlerde otomasyon ve dijitalleşme arttıkça, kadınların işsiz kalma olasılıkları da artacaktır.
- ❑ Yüksek gelir getiren ve yönetici olmaya olanak veren işlerde bulunma olasılıkları çok düşüktür.
- ❑ TC Uçurumu raporuna (2021) göre tüm ülkelerde ortalama üst düzey pozisyonlarda çalışan profesyonellerin %41'i kadındır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Toplumsal Cinsiyet Ücret Uçurumu

- İşgücüne katılım ve ücretlerde toplumsal cinsiyet uçurumu COVID-19 krizi sonrası arttı.
- Ev ve bakım yükümlülükleri pandemi öncesinde de uçurumu yaratan önemli bir etkendi.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ **Cam tavan** kadınların genellikle üst kademe yönetim pozisyonlarına yükselbilmede engellerle karşılaştıklarını ifade eden bir metafordur.
- ❑ **Cam tavan** metaforu 1980'lerin ortalarından beri her meslekte ve işten kadının karşılaştığı bir sorunu anlatmak için kullanılmaktadır.
- ❑ Aslında kadınların üst kademe görevlere atanmaları ve yönetici pozisyonları için yükseltilmeleri için hiçbir engel yokmuş gibi görünse de toplumsal cinsiyet temelli güç ilişkileri ve önyargılar kaynaklı nedenler (annelik gibi), aday olan kadınların yönetici pozisyonlarına atanmalarının önünü keser.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Kadınların Yönetim Pozisyonlarında Temsili

ABD'de kadınların %42'si üst düzey ve yönetim pozisyonlarında görev yapar. Diğer ülkelerde bu oran şu şekildedir:

- İsveç'te, %40
- Birleşik Krallık'ta %36.8
- Fransa'da %34.6
- Almanya'da, % 29;
- İtalya'da ve Hollanda'da, % 27
- Türkiye'de % 16,2
- Korea'de % 15.6
- Japonya'da %14.7

Bu oranlar cam tavanın hala geçerli olduğunu gösterir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Dezavantajlı Gruplar İçinde Kadınların İstihdamı

- Kadınlar ve erkeklerin işgücüne katılma oranları arasındaki fark, kadınlar engelli veya göçmen ise daha da artmaktadır. Bu durum, az eğitim görmüş kadınlar, yaşlı kadınlar ve bazı etnik gruplara ait kadınlar için de geçerlidir.
- AB’de engelli kadınlar erkeklere göre daha az tam zamanlı istihdam edilirler. (21%’e 29%)
- AB’de Roman kadınların %16’sı istihdam ediliyor.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

3-Sağlık Hizmetlerine Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- Sağlık hakkı, sağlıklı olma hakkı değildir.
- İnsanların sağlıklı olmasını sağlayan toplumsal düzenlemelerin (normlar, kurumlar, yasalar ve yapıcı bir ortam) olması hakkıdır.
- Kadın ve erkeklerin biyolojik cinsiyetlerinden olduğu kadar toplumsal cinsiyetleri de sağlıklarını etkiler.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Kadın ve erkeğin sadece cinsel sağlık ve üreme sağlığında farklılıkları yoktur. Diğer alanlarda da kadın ve erkeğin ihtiyaçları arasında farklılıklar vardır.
- ❑ Kadınlara toplumda yeterince değer verilmemesi toplumsal dışlanma yaratırken sağlıklarını koruyacak kaynaklara ve sağlık hizmetlerine erişimlerini zorlaştırır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Toplumsal cinsiyet rolleri bazı kadınların sağlık hizmetlerinden faydalanmalarını engelleyebilir. (düzenli kontrollerini aksatmaları, kontrollere gidecek ulaşım paralarının olmaması, eşlerinin erkek doktora kontrol edilmelerine izin vermemeleri, çok sayıda doğum yapmaları vb.)
- ❑ Erkekler toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle sağlıkları için riskli ve tehlikeli davranışlarda bulunabilirler.
- ❑ Kamu sağlığı alanında kadınların da katılımıyla ihtiyaçlar belirlenmeli ve kadın ve erkeğin hizmetlere erişimde yaşadıkları eşitsizlikler ortadan kaldırılmalıdır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑Sağlık sektöründe toplumsal cinsiyeti dönüştüren programlar kadınların, erkeklerin, kız ve erkek çocuklarının sağlık durumunu etkileyen toplumsal cinsiyet rollerine ve ayrımcılığa karşı çıkarlar.
- ❑Kadınların ve erkeklerin farklı sağlık ihtiyaçları göz önünde bulundurulur.
- ❑Sağlık hizmetlerine erişimde toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikler ortadan kaldırılır.
- ❑Sağlık personeli dahil kadınlara yönelik önyargıların ortadan kaldırılması, kadın ve erkeğin adil bir şekilde sağlık hizmetlerinden faydalanmalarını sağlarlar.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Yoksulluk ve kötü sağlık koşulları kısır döngüsü kadınları çok etkilemekte ve toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle de süregelmektedir.
- Kadınlar erkeklere göre daha az oranlarda çalıştıkları ya da enformel sektörde güvencesiz işlerde çalıştıkları düşünöldüğünde sağlık sigortasına sahip olmayabilirler.
- Kadınlara sunulan sağlık hizmetleri daha yüksek ücretlerde olmamalıdır.
- Kadınlar daha uzun süre yaşadıkları ve üreme fonksiyonları nedeniyle sağlık hizmetlerine daha çok ihtiyaç duyabilirler.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Kadınların istihdamı ve ekonomik bağımsızlığın kazanılması, kadınların sağlığını genellikle olumlu yönde etkileyen bir faktördür.
- ❑ Çalışma yaşamı, çalışılan sektör, işyeri koşulları ve çalışma şartları kadınların sağlıklarında olumsuz sonuçlara yol açabilir.
- ❑ Türkiye’de kayıt dışı sektörlerde çalışan kadınlar iş kazaları ve meslek hastalıkları yönünden risk altındadır.
- ❑ Güvencesiz olarak tarımda çalışan, mevsimlik tarım işçisi ve ev eksenli çalışan kadınların sağlık hizmetlerine erişimleri önem taşır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Toplumsal cinsiyete dayalı veri toplanması önem taşır. Sağlık politikaları da kadın, erkek kız ve erkek çocuklarının sağlık ihtiyaçları belirlenerek oluşturulmalıdır.
- ❑ Sağlık araştırmaları toplumsal cinsiyete duyarlı olmalı hem kadınlar hem erkekler üzerinde yapılmalıdır. Aksi takdirde kadın ve erkek için etkili ve uygun tedavi yöntemleri bulunamayacaktır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- Anne ölümleri, ender görülen bir olay olduğu için yüz bin canlı doğumda olarak ifade edilir.
- Türkiye’de 2018 yılında %13,6’ya düşmüştür.
- Pek çok alan hakkında bilgi verdiği için önemli bir kalkınma göstergesidir.
 - ✓ Sağlık sisteminin varlığı,
 - ✓ Kadınların erişimine uygun olması,
 - ✓ Sağlık hizmetlerine erişimin aile içinde engellenmemesi,
 - ✓ Üreme sağlığına ilişkin yaygın bilgilenme,
 - ✓ Yol ve altyapı hizmetlerinin var olması gibi pek çok alanda bilgi edinmemizi sağlar.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Sağlık Alanında Kadınların Yaşadığı Sorunlar

- Aile planlamasında karşılanmayan gereksinimler
- Kadına yönelik şiddet
- Çocuk yaşta evlendirmeler
- Suriyeli mültecilerin yaşadıkları sağlık sorunları (var olan hizmetlere erişimde yaşadıkları engeller (dil, yaşadığı ilde kayıtlı olmama vb.) ve maruz kaldıkları ev içi şiddet ve çocuk yaşta evlilikler gibi toplumsal sorunlar)

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

COVID-19 Pandemisi

- Acil müdahale çalışmaları pek çok sağlık hizmeti için ayrılan kaynakların kısıtlanmasına neden oldu.
- Pek çok kadın virüs kapma endişesiyle düzenli kontrollerini yaptırmadı.
- Kadın, anne ve yeni doğan ölümlerinde artışa, aile planlaması hizmetlerine erişimin azalmasına neden oldu. Covid 19 virüsünden hamile kadınlar daha kötü etkilendi.
- Pandemi gibi sağlık sisteminin yükünü artıran durumlarda, kadınlara ve “dezavantajlı gruplara” verilen rutin sağlık hizmetleri olumsuz etkiler.
- Kadına yönelik şiddetin artmasına neden oldu.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

4-Siyasi Katılımda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- Kadınların siyasete ve karar alma süreçlerine katılımlarını çoğaltmak özellikle önemlidir; çünkü, artacak bu katılım, diğer alanlardaki toplumsal cinsiyet açıklarını azaltabilme potansiyeline sahiptir.
- Kadınların karar alma süreçlerine katılımın önündeki engeller ortadan kalkana kadar ve kadın oranı en az %33'e ulaşana kadar bu konuda destekleyici politikaların saptanıp geliştirilmesi (Pekin) gerekmektedir.
- Dünya parlamentolarında 1995 yılında yüzde 11 olan kadın oranı, iki kattan fazla yükselerek 2019'da ortalama yüzde 25'e ulaşmıştır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımı çeşitli boyutlarda olur:

- ✓ Siyasal kararlara katılım
- ✓ Kamu yönetimine katılım
- ✓ Akademik görevlerde kadın erkek eşitliği
- ✓ İş dünyasında alınan kararlara katılım

- ✓ Türkiye’de kadınların siyasete katılımını artırmak için benimsenen en önemli strateji **kadın kotasıdır**.
- ✓ Seçim kotaları kadınların politikada temsilini artırmak için konulan özel önlemlerdir ancak hukuki yaptırımını yoktur.
- ✓ Partiler gönüllü olarak belirli oranda kadın aday göstermeyi taahhüt ederler ancak bu kotaları koymamalarının bir cezası yoktur.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

- ❑ Öte yandan kadınlar seçimlerde kazanamayacakları illerden ve sıralardan göstermelik olarak da aday gösterilmektedir.
- ❑ Kadınları kazanabilecekleri yerlerden aday gösteren ve hukuki yaptırımı olan kota sistemi gerekmektedir.
- ❑ Siyasi partiler siyasette toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayacak kurumlardır ancak liderleri ve üst düzey yöneticileri çoğunlukla erkeklerden oluşmaktadır.
- ❑ Seçimlerde hem kadınların oy vermeleri (erişimi olmayanlara destek olmalı, farkındalık yaratılmalı) hem de aday olmaları için teşvik edilmeli ve desteklenmelidir.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Kadınların Özel Şirketlerin Karar Alma Mekanizmalarındaki Yeri:

- Kadınlar özel şirket yönetim kurullarında da temsil edilmeleri için kotalar konulmalıdır.
- Üst düzey yönetim pozisyonlarında ve yönetim kurullarında az sayıda kadın yer almaktadır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

4. OTURUM

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleyen ILO Sözleşmeleri

Ayrımcılık (İstihdam ve Meslek) Sözleşmesi, 1958 (No.111)

- İrk, renk, din, politik görüş, milliyet ve toplumsal orijin insanların istihdam ve meslekte eşit muamele hakkını ve fırsatını ortadan kaldırmaz.
- İstihdam ve meslek alanında ayrımcılıkları ortadan kaldırmak amacıyla eşit fırsat ve eşit muamele ulusal koşullara ve pratiklere uygun metotlar kullanılmak üzere ulusal bir politika tasarlanmalıdır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Taraf devletler;

- işveren ve işçi örgütleriyle bu politikanın kabul edilmesi ve izlenmesi için işbirliği yapmalı,
- gerekli ulusal kanunu yasalaştırmalı ve eğitim programlarını teşvik etmeli,
- istihdam alanında ulusal bir otoritenin kontrolünde bu politikanın uygulanmasını sağlamalı,
- mesleki rehberlik, mesleki eğitim ve yerleştirme hizmetlerinde ulusal bir otoritenin kontrolünde bu politikanın uygulanmasını sağlamalıdır.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Eşit Ücret Sözleşmesi, 1951 (No.100)

- Eşit ücret, kadın ve erkek çalışanlar için, eşit değerde işe cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılmadan eşit ücret verilmesini ifade eder.
- Ulusal yasa ve düzenlemeler
- Ücret belirleme için hukuki bir mekanizma kurulması
- İşveren ve işçi örgütleri arasında toplu sözleşme yapılması
- Bu yolların bazılarının bir arada uygulanması

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Anneliğin Korunması Sözleşmesi, 2000 (183)

İşgücündeki tüm kadınların eşitliği ile anne ve çocuğun sağlık ve güvenliğinin sağlanması amacıyla 1952 yılında kabul edilen Anneliğin Korunması Sözleşmesi revize edilmiştir.

- Sağlığın Korunması
- Annelik İzni
- Hastalık veya Sağlık Sorunları Durumunda İzin
- Yardımlar
- İşin Korunması ve Ayrımcılığın Engellenmesi
- Emziren Anneler

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Aile Sorumlulukları olan Çalışanlar Sözleşmesi, 1981 (No.156)

- Bakmakla yükümlü oldukları çocukları olan ve bu sorumlulukları nedeniyle ekonomik faaliyete girmekte zorluk yaşayan kadın ve erkeklere uygulanır.
- Üye devlet, bakmakla yükümlü olduğu çocuğu veya aile bireyleri olan kadın ve erkeklerin istihdama katılımında ayrımcılık yaşamamalarını ulusal politikanın bir amacı haline getirmelidir.
- Çalışanlar özgürce iş seçme hakkına sahip olmalı ve istihdam koşulları ve sosyal güvenliğe yönelik ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.
- Aile yükümlülükleri iş akdinin feshedilmesi için neden teşkil edemez.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

Ankara İşgücü Piyasasının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Analiz Edilmesi

Doç. Dr. Emel Memiş (2016)

- Kamu hizmetleri ve eğitim Ankara'daki en önemli sektörlerdir.
- İnşaat ve hizmet sektörü de ekonomik açıdan önemli sektörlerdir.
- İmalat sektörü Türkiye ortalamasına yakın %27.5.
- Tarım Türkiye ortalaması olan %9'un çok altında,
- Hizmet sektörü Türkiye ortalamasının çok üstünde %63,5.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

For the age groups 20-24 and 25-34, the rate of participation among men is twice the rate for women while in the 35-54 age group there are three times as many men as women in the labour force.

34 yaşının üzerinde kadınların karşılaştığı sorunlar bu rakamları açıklıyor.

2010 yılında iş gücü piyasasının katılımcıları arasında üniversite mezunu kadınları %47 iken bu oran erkeklerde %26'dır.

For both genders, labour force participation rises with the level of education

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- education has a positive impact on labour force participation for both genders, its influence is stronger in the case of women.
- The burden of providing child and elderly care falls disproportionately on women in Turkey, which results in a “double shift” situation for women working in the labour market, considering their domestic obligations, while the gap in social service provision has been increasing, especially in urban areas.
- It appears that this barrier can only be overcome through higher education.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

Structural problems such as the fact that women working in the labour market generally face inadequate pay/incomes and poor working conditions, and the lack of job opportunities that would provide them with sufficient income to be able to afford market solutions for their domestic obligations, drives women, particularly those with low levels of education, out of the labour force.

Ankara'daki İstihdam Durumu:

Employment in Ankara is primarily in the services sector, followed by industry; the share of agriculture in employment is quite low.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- ❑ The share of agriculture 4.3%, the share of industry 28.4%, and the share of services 67.2% in 2013.
- ❑ For women, the corresponding shares were 83.7% for services, 11% for industry, and 5.5% in agriculture in 2010, in 2013.
- ❑ In Ankara, as in Turkey as a whole, most people working in agriculture are either self-employed or unpaid family workers.
- ❑ While most women in agriculture are unpaid family workers, it is more common for men to be self-employed persons or employers.
- ❑ the average level of education is higher in industry and services than in agriculture

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- With respect to gender, the levels of education of men and women working in agriculture and industry are quite similar, but women working in services have a significantly higher level of education than men in the same sector.
- This difference points to the fact that women with higher levels of education are usually employed in the services sectors.
- The level of informal employment is quite high among women in agriculture due to the large number of unpaid family workers.
- İşsizlik
- The number of unemployed women increased from 73,000 to 88,000

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- ❑ The fact that women make up a larger proportion of unemployed young people aged 15 to 24 than of the unemployed in older age brackets points to a lack of job opportunities and to the greater obstacles which persons of this age group encounter in finding suitable employment when they enter the labour market.
- ❑ Women have higher rates of unemployment than men in every age group under 55.
- ❑ This relatively rapid decline can be explained to a large extent by the fact that labour force participation falls faster with age among older women than among older men due to increased domestic obligations

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- Women face higher rates of unemployment at all levels of education.
- success cannot be achieved in this area without adopting and implementing more holistic policies.
- Women on average remain unemployed for longer periods than men.

İŞKUR ANALYSIS

- Workplaces in the province are for the most part engaged in manufacturing, construction, wholesale and retail trade, and managerial and support services.
- The ratio of part-time workers in Ankara is 9%, very close to the national ratio of 10%.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- ❑ Manufacturing industry is the largest single source of employment in Ankara, followed by construction, wholesale and retail trade, and managerial and support services. Other prominent sectors for women's employment are education, and healthcare and social services.
- ❑ Low value added service sectors such as education, healthcare and managerial services account for a high proportion of employment, especially for women.
- ❑ Wholesale and retail trade is the third most important source of employment both for men and for women. Secondplace goes to construction for men, and managerial and support services for women.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- These figures point to a high degree of gender segregation among sectors on the Ankara labour market, and suggest that this may be a serious obstacle to increasing female employment.
- Men were overwhelmingly preferred (for 80% or more of the available positions) in mining, quarrying, construction, transportation and storage.
- However, female candidates were preferred for 37.1% of the jobs in the healthcare and social services sector.
- female employees are more commonly preferred than men is office service staff.
- it will be difficult to bring about change in the case of occupational groups in which the labour markets are segregated by gender,

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- The three occupations with the highest potential do not change; they are security staff, sales consultants, and cleaning staff.
- woman employees, such as sales staff, check-out cashiers, accountants and nurses
- women employees are primarily preferred in Ankara also have higher educational requirements
- vacant positions for which employers have no gender preference have great potential for improving women's employment. The positions for which employers do not state a gender preference are usually in occupations requiring a relatively high level of qualifications.

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- important that İŞKUR should direct female job candidates not only to positions for which women are preferred but also to “no preference” positions.
- gender segregation
- Low wages are cited more frequently (39%) as a reason for difficulties in filling positions in occupations with a high potential for women than in all occupations on average
- working conditions
- working in shifts
- difficulties in commuting
- length of working hours

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- ❑ Improving working conditions in such a way as to facilitate women's employment is very important in this context. Once again, the vital importance of creating conditions that make it easier to manage work and family obligations (such as childcare) come to the fore.
- ❑ At the very core of the poor working conditions and the low wages common in occupations with higher concentrations of women lies the invisibility of domestic care services provided by women, as these services are unpaid and have no “market value”

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey

Grup Çalışması

- A mindset transformation in this area may require long-term changes. However, policies of strengthening and expanding social care services could bring about critical progress in this direction while achieving practical gains in the meanwhile.
- Vocational training courses
- the provision of transportation services for staff in all workplaces, especially those where employees work in shifts

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

TEŐEKKR EDERİZ!

alıŐmanın

geleceği

**iKG
PRO**

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAM OTORİTESİ

WEglobal

T.C. ALIŐMA VE
SOSYAL GVENLİK BAKANLIğI